

Ĉu nederlanda PIV?

Petro de Smedt el Flandrujo estas aŭtoro de la nuntempe gvidaj vortaroj Nederlanda – Esperanto kaj Esperanto – Nederlanda. Tuj post la aperigo de la Nova Plena Ilustrita Vortaro en 2002 (PIV), li komencis prepari plivastigon de la Esperanta-Nederlanda parto. Ĉar nun ĝi estas jam kompleta malneta versio li iom rakontas pri ĝia amplekso, pri lia labormetodo, pri ĝia enhavo. Por germanaj legantoj ni aldonis malmultajn klarigojn.

Principo estas ke absolute ĉiu kapvorto el PIV aperu en ĝi kun kiom eble plej ĝusta nederlanda traduko. Tamen, kiam mi konstatis ke en la franca vortaro de Waringhien (1955, nova eldono kun suplemento 1976) enestas multe da kunmetaĵoj kiuj ne estas troveblaj en PIV, mi decidis ankaŭ enigi kiom eble plej da tiuj vortoj en la novan vortaron. Tial mi devis fari kromlaboron, nome trakribri la tutan vortaron de Waringhien, kaj noti la interesajn enmetindajn vortojn. Necesis fari liston kaj poste alfabeto reordigi ĝin, ĉar Waringhien uzas alian alfabetan ordigon ol PIV. Estis facile retroveblaj la ideoj de Waringhien! Unuflanke li enmetis kunmetaĵojn kiuj liveris taŭgajn vortojn, surbaze de nure fundamentaj radikoj, respondajn al ... ni diru ... iuj neologismoj. Ekzemple ŝipakompani, kiu respondas al konvoĵi; radaksingo, kiu respōndas al nabo. Plie li enmetis kunmetaĵojn, necesajn por traduki tipajn francajn vortojn, por kiuj oni ne facile, per nura traduko de la partoj, povas produkti bonan esperantan vorton. Foje mi supozis ke temis pri francismoj, sed mi devis ŝanĝi tiun opinion! Ekzemple enestas la vorto skeletarmeo, kiun mi pensis esti francismo. Sed la franca vorto ne aludas skeleton, sed kadron (armée de cadres). Tamen la lumo en mia malhela cerbujo ne jam enŝaltiĝis... ĝis kiam mi konsultis mian dikan amikon van Dale (la plej ampleksa difin-vortaro de la nuntempa Nederlanda) kaj renkontis la nederlandan vorton kaderleger, kun la klarigo: armeo en paca tempo, konsistanta el kerno de profesiaj militistoj, rezervistoj kaj servodevuloj. Jen,

nun ni konas taŭgan vorton por tradukiti tion! Mi diras taŭgan, ĉar en vortaro ĉiam temas pri taŭga, kaj malofte pri ĝusta, ekzakta! Kvazaŭ ne (krom eble por nomoj de plantoj kaj bestoj?) ekzistas paroj de vortoj, inter du lingvoj, kiuj vere havas ekzakte la tute saman signifon! Estas ĉiam afero de bona, pli bona, plej bona sed tiam vi estos je la limo! Kaj nepre skeletarmeo estas pli bona vorto ol kadroarmeo!

En tiu serio de vortoj pro franca bezono... troviĝas plie multaj vortoj kiuj liveris al mi nekonatajn, sed necesajn, nederlandajn vortojn. La vorto traŭbobrando enestas pro la franca eaudé-vie de marc. Mi ne rakontos la tutan historion, sed finfine mi trovis ke en la nederlanda (vidu van Dale) tiu trinkaĵo nomiĝas marc, tutsimple... eĉ se mi ĉe tiu vorto nur povas tuj kaj aŭtomate pensi pri amiko en Lovena regiono. Marc, laŭ van Dale, estas: alkohola trinkaĵo farita el la haŭtoj kaj semoj de elpremitaj traŭboj! Do en la nederlanda la franca vorto marc iom evoluis en sia signifo. Alia vorto, aŭ vortgrupo, kiun mi renkontis kaj kiu pensigis min multe, estis sekcia limpado. Mi tute ne konis, kaj ankoraŭ ne konas, la verbon limpi, de kiu mi supozis ke limpado estis substantivigo. Kaj eĉ PIV ŝajnis ne koni ĝin. Do, eble la franca ekvivalento povus helpi min. En la franca estis notita laie forestière. Helpo nula, ĉar mi konas nur lait (lakto), kaj ne laie! Nu, tie bona franca-nederlanda vortaro helpis min, kaj zorgis ke mi komprenu ke ne temas pri limp-ado sed pri limpado (limopado). Do temas pri pado en arbaro, kiu indikas la limon inter du sekcioj, kaj kiu normale estas longa kaj rektlinia. Kредu min aŭ ne, sed en la nederlanda ankaŭ ekzistas vorto por tiu afero! Nome: tra. Jes, tra, kaj ne tralala! Vi eble ankaŭ en la nederlanda preferas vortprovizon surbaze de fundamentaj vortoj? Nu, tiam vi povas nomi ĝin begrenzingspad, aŭ se vi ne timas neripareble nodigi la langon ankaŭ eblas begrenzingsbospad aŭ sectiegrenspad (por komencantaj langotordemuloj).

Kara, ĉu vi tuj povas inventi bonan esperantan vorton por la nederlanda

raagbol aŭ la de van Dale preferata ragebol? Ĉe ni oni nomas tiun aferon kutime «kobbejager», do ĉasisto de araneoj. Varingjeno donacas al ni stangobalailo-n. Nepre tute klara vorto, kaj ne kredo vian instruiston se li klopodos vendi al vi ragbоло-n. Mi ĉiam pensis ke Varingjeno estis abstinentulo, sed pro la multaj trinkaĵoj alkoholaj en lia libro, mi komencas dubi. Foje eĉ temas pri ne tute sendanĝeraj trinkaĵoj, ĉar li mencias triptordan brandon, aŭ france tordboyaux. Mi pensis ke ĉiu ajn alkoholaĵo povus esti triptorda sed tamen mi pensis tuj pri la nederlanda foezel. Kaj vere, foezel, laŭ van Dale estas: nepurigita, fuzeloleon enhavanta alkoholo, malbona ĝino. Sed nepre fuzelo ne taŭgas por traduki esperanten, ĉar fuzelo ekzistas, kun nepre ekzakta ĥemia signifo. En mia vortaro, kiun mi tuj kontrolis, troviĝas la du signifoj de foezel. Por la dua signifo mi uzis, kaj ĝi taŭgas, mi pensas, ĝinaĉo. Mi volis uzi la okazon kalumni la karan Middelkoop (kaj pensis pri la trankvilaj akvoj...) sed mi agus maljuste, ĉar ŝi ne menciis ĝin antaŭe. Kaj mi nun havas la konvinkon ke la Varingjena trovitaĵo pli taŭgas, kaj estas pli priskriba, pli bildiga, pli alloga, malpli minaca ol mia ruseca (pro la multaj ŝprucsonoj) vorto, eĉ se ĝi apogas sin sur la franca! Ĉu la esprimo triptorda brando ne estas tute internacie klara? Sola eta manko.... PIV ne mencias la eblecon uzi la vorton tripo por neremaĉuloj, kiaj homoj (nu, eble por Usonanoj jes, ili ja daŭre remaĉas!). Se la tripjo al vi ne plaĉas vi ĉiam povos uzi intestotorda, ĉu?

Aĥ, mi denove jam atingis la limon de akceptebla por artikoleto, kaj ne jam rakontis ion seriozan. Nu, estu tiel! Eble iam pli? Nur ankoraŭ rapide: en la nuna momento tiu nova nederlanda PIV ampleksas jam 563 paĝojn, sed la definitiva versio havos inter 600 kaj 700, do pli ol la kvaroblo de la nuna parto en via vortaro. *Petro De Smedt Woordenboek Nederlands-Esperanto-Nederlands* de Petro De Smedt, Antverpeno: Vlaamse Esperantobond 2004, 574 p. <http://users.telenet.be/vortaro/>. Indas instali la programeton ankaŭ por Germanlingvanoj pro ĝia riĉa frazeologio. *Bernhard Pabst*